RE-3079

M. A. (Part- I) Examination
April / May – 2010
Sanskrit : Paper - I

काव्य (Literature)

(१) मेघदूतम् (पूर्वमेघः) – कालिदासः
(२) मेघदूतम् (उत्तरमेघः) – कालिदासः
(३) नैषधीयचरितम् (सर्ग – १) – श्री हर्षः।
(५) उत्तररामचरितम् – भवभूतिः।

Time : 3 Hours] [Total Marks : **70/100**

સૂચના/Instructions :

(૧)

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. **Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.**	Seat No. :
Name of the Examination : ☛ **M. A. (Part - 1)**	
Name of the Subject : ☛ **Sanskrit - 1 (Kāvya)**	
☛ Subject Code No. : **3 0 7 9** ☛ Section No. (1, 2,.....) : **Nil**	Student's Signature

(૨) રેગ્યુલર વિદ્યાર્થીઓ માટે કુલ ગુણ-૭૦ તથા એક્ષ્ટર્નલ વિદ્યાર્થીઓ માટે કુલ ગુણ ૧૦૦ છે.

(2) Total 70 marks for Regular students and 100 marks for External students.

૧ નીચે આપેલા **દરેક વિભાગમાંથી** કોઈ પણ **એક** શ્લોકનો અનુવાદ કરો : ૨૦/૩૦

1 Translate any **one** verse from **each section** given below : **20/30**

(અ/a) (१) जातं वंशे भुवनविदिते पुष्करावर्तकानां
जानामि त्वां प्रकृतिपुरुषं कामरूपं मघोनः।
तेनार्थित्वं त्वयि विधिवशाद् दूरबन्धुर्गतोऽहं
याञ्चा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा॥

(२) वीचिक्षोभस्तनितविहगश्रेणीकाञ्चीगुणायाः
संसर्पन्त्याः स्खलितसुभगं दर्शितावर्तनाभेः।
निर्विन्ध्यायाः भव रसाभ्यन्तरः संनिपत्य
स्त्रीणामाद्यं प्रणयवचनं विभ्रमो हि प्रियेषु॥

(બ/b) (१) पत्रश्यामा दिनकरहयस्पर्धिनो यत्र वाहाः
शैलोदग्राहस्त्वमिव करिणो वृष्टिमन्तः प्रभेदात्।
योधाग्रण्यः प्रतिदशमुखं संयुगे तस्थिवांसः
प्रत्यादिष्टाभरणरुचयश्चन्द्रहासव्रणांकैः॥

(२) पादानिन्दोरमृतशिशिराञ्जालमार्गप्रविष्टा–
न्पूर्वप्रीत्या गतमभिमुखं संनिवृत्तं तथैव।
चक्षुः खेदात्सलिलगुरुभिः पक्ष्मभिश्छादयन्तीं
साभ्रेह्नीव स्थलकमलिनीं न प्रबुद्धां न सुप्ताम्॥

(ક/c) (१) दिगीशवृन्दांशविभूतिरीशिता दिशां स कामप्रसभावरोधिनीम्।
बभार शास्त्राणि दृशं द्वयाधिकां निजत्रिनेत्रावतरत्वबोधिकाम्॥

(२) तमेव लब्ध्वावसरं ततः स्मरस्शरीर शोभाजयजातमत्सरः।
अमोघशक्त्या निजयेव मूर्तया तया विनिर्जेतुमियेष नैषधम्॥

(ડ/d) (१) विनिश्चेतुं शक्यो न सुखमिति वा दुःखमिति वा
प्रमोहो निद्रा वा किमु विषविसर्पः किमु मदः।
तव स्पर्शे स्पर्शे मम हि परिमूढेन्द्रिय गणो
विकारश्चैतन्यं भ्रमयति च संमीलयति च॥

(२) दलति हृदयं गाढोद्वेगं द्विधा तु न भिद्यते
वहति विकलः कायो मोहं न मुञ्चति चेतनाम्।
ज्वलयति तनूमन्तर्दाहः करोति न भस्मसात्
प्रहरति विधिर्मर्मच्छेदी न कृन्तति जीवितम्॥

(ઈ/e) (१) त्वं वह्निर्मुनयो वसिष्ठगृहिणी गंगा च यस्या विदु–
र्माहात्म्यं यदि वा रघोः कुलगुरुर्देवः स्वयं भास्करः।
विद्यां वागिव यामसूत भवती तद्वत्तु या दैवतं
तस्यास्त्वद् दुहितुस्तथा विशशनं किं दारुणेऽमृष्यथाः॥

(२) घोरं लोके विततमयशो या च वह्नौ विशुद्धिः
लंकाद्वीपे कथमिव जनस्तामिह श्रद्दधातु।
इक्ष्वाकूणां कुलधनमिदं यत्समाराधनीयः
कृत्स्नो लोकस्तदिति विषमे किं स वत्सः करोतु॥

૨ નીચે આપેલા દરેક વિભાગમાંથી એક વાક્ય સસન્દર્ભ સમજાવો : **૧૫/૨૦**

2 Explain giving context any one from each section given below : **15/20**

(અ/a) (૧) कामार्ता हि प्रकृतिकृपाणाश्चेतनाचेतनेषु।

(૨) प्राप्ते मित्रे भवति विमुखः किं पुनर्यस्तथोच्चः।

(બ/b) (૧) सूर्यापाये न खलु कमलं पुष्यति स्वामभिख्याम्।

(૨) कच्चिद् भर्तुः स्मरसि रसिके त्वं हि तस्य प्रियेति।

(ક/c) (૧) चतुर्दशत्वं कृतवान् कृतस्त्वयं न वेद्मि विद्यासु चतुर्दशस्वयम्।

(૨) अदृष्टमप्यर्थमदृष्टवैभवात्करोति सुप्तिर्जनदर्शनातिथिम्।

(ડ/d) (૧) प्रभवति शुचिर्बिम्बग्राहे मणिर्न मृदां चयः।

(૨) पुटपाकप्रतीकाशो रामस्य करुणो रसः।

(ઇ/e) (૧) पुरध्रीणां चित्तं कुसुमसुकुमारं हि भवति।

(૨) अहो पुण्यानुभावदर्शनोऽयं महापुरुषः।

૩ ગમે તે **બે** પર નોંધ લખો : **૧૦/૧૪**

3 Write notes on any **two** : **10/14**

(૧) मेघवर्णनानि।

(૨) यक्षपत्नीवर्णनम्।

(૩) मेघदूते कालिदासस्य शैलीवैशिष्ट्यम्।

(૪) कालिदासस्य जीवनम्।

૪ नैषधीयचरितम्નું મહાકાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. **૧૦/૧૪**

4 Evaluate नैषधीयचरितम् as an Epic. **10/14**

અથવા/OR

૪ नैषधीयचरितम्ના પ્રથમ સર્ગમાં નિરૂપિત પ્રકૃતિવર્ણન. **૧૦/૧૪**

4 Narrate the nature as depicted in first canto of नैषधीयचरित. **10/14**

૫ भवभूतेः प्रणय–दाम्पत्यभावना। **૧૫/૨૨**

અથવા/OR

૫ भवभूतेः प्रकृतिवर्णनकौशलम्। **૧૫/૨૨**